

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Švarcsystém a jeho daňová rizika u dodavatelů i odběratelů služeb

V posledních letech se stále častěji setkáváme s využíváním nelegálního zaměstnávání, známého pod pojmem švarcsystém. V tomto modelu vykonává fyzická osoba, zpravidla osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ), práci pro firmu za podmínek, které odpovídají klasickému zaměstnaneckému vztahu, ale mezi stranami není uzavřena pracovní smlouva. Tímto způsobem se obě strany snaží vyhnout zákonným povinnostem, zejména odvodům na daně a pojistné. I přesto, že se tato forma spolupráce může na první pohled zdát jako výhodná pro obě strany, nese v sobě významná daňová a právní rizika - a to jak pro samotné OSVČ, tak pro firmy, které jejich služby využívají.

Švarcsystém v České republice

Pojem "švarcsystém" není v české legislativě oficiálně definován, přesto jeho podstata spadá pod definici nelegální práce, jak ji uvádí zákon o zaměstnanosti. Ta je charakterizována tím, že fyzická osoba (OSVČ) vykonává činnost s rysy závislé práce, ale bez existence pracovního poměru.

Pojem „švarcsystém“ je odvozený od jména podnikatele Miroslava Švarce, který v 90. letech jako jeden z prvních začal tento způsob spolupráce rozšiřovat ve stavebnictví. Princip tohoto systému spočívá v tom, že je skutečný pracovní poměr zakrytý jiným typem smluvního vztahu, typicky smlouvou o dílo nebo smlouvou o poskytování služeb, i když práce nese znaky klasického zaměstnaneckého poměru. Dodavatelé ve smlouvách o poskytování služeb jsou tedy OSVČ, které poskytují své služby firmám - odběratelům těchto služeb.

Firmy využívají švarcsystém především proto, že jim to umožňuje snižovat provozní náklady. Ke snížení těchto nákladů dochází zejména z toho důvodu, že firmy neodvádějí za zaměstnance zdravotní a sociální pojištění. Tento systém není finančně výhodný pouze pro firmu ale i pro OSVČ, kteří jsou formálně zaměstnanci. Tyto OSVČ si mohou uplatnit výdajové paušály, a tím si sníží nejen svůj daňový základ, ale i následnou výši odvodů na zdravotní a sociální pojištění.

Problematikou nelegálního zaměstnávání - švarcsystémem se v poslední době začalo výrazně zabývat Generální finanční ředitelství (GFŘ). V současné době i v následujících letech plánuje GFŘ zaměřit své kontrolní aktivity především na oblast daně ze závislé činnosti, zejména na odhalování švarcsystému. Podle ředitelky GFŘ Simony Hornochové v současné době vznikají největší daňové úniky v důsledku zastřené agenturního zaměstnávání. V takových případech se jedná o případy, kdy jsou pracovníci formálně vedeni jako externí dodavatelé na smlouvy o dílo, přestože ve skutečnosti vykonávají běžnou zaměstnaneckou práci.

Ačkoli se může zdát, že samotná daň z příjmů těchto pracovníků není vysoká, jelikož se z velké části jedná především o nízkopříjmové pracovníky, tak celkový dopad na státní rozpočet je poměrně významný. Podle odborných odhadů stát ročně přichází o 40 až 70 miliard korun, které se neodvedou do státního rozpočtu, jelikož jsou zaměstnanci formálně vedeni jako OSVČ.

GFŘ plánuje více spolupracovat s inspekcí práce, vzájemně sdílet data mezi jednotlivými resorty a cíleně provádět kontroly u firem, u kterých se tyto praktiky objevují.

Kontrolu, zda se jedná o švarcsystém či nikoli, má ve své pravomoci Státní úřad inspekce práce. Inspektoři práce nehodnotí pouze písemné smlouvy, ale i skutečné podmínky výkonu práce. Kontroly se zaměřují na to:

- zda OSVČ pracuje pouze pro jednoho klienta,
- zda má stejný režim jako interní zaměstnanci,
- jestli používá firemní pracovní nástroje,
- jak jsou kontrolovány výsledky její práce,
- a kdo je nositelem know-how.

Novela zákona od 1. ledna 2025

S účinností od 1. ledna 2025 vstoupila v platnost novela zákona, která zásadně mění pravidla v oblasti zaměstnávání osob samostatně výdělečně činných (OSVČ). Hlavním cílem těchto změn je zpřísnit boj proti nelegálním formám práce, především švarcsystému. Nově zákon zavádí také přísnější sankce, které mohou vážně poškodit reputaci firem.

Od ledna 2025 platí nové postihy za zastřenou závislou práci, tedy situaci, kdy je práce formálně vykazována jako podnikání, ale fakticky se jedná o zaměstnání. Firmy, které tuto praxi umožní, mohou čelit pokutám od 50 tisíc až po 10 milionů korun. Navíc může být uloženo i dočasné pozastavení činnosti až na dva roky a přestupek bude zveřejněn na úřední desce Státního úřadu inspekce práce po dobu 12 měsíců. Vedle sankcí od inspekce práce může být firma vystavena doměrkům ze strany finanční správy a dalších institucí. Pokud se prokáže, že šlo o závislou práci, může být zpětně vyměřena daň z příjmů, zdravotní a sociální pojištění včetně penále a úroků.

Kromě finančních postihů hrozí firmám i další sankce:

- Zveřejnění přestupku na úřední desce inspekce práce po dobu jednoho roku - to může zásadně poškodit reputaci zaměstnavatele.
- Firma může být označena jako nespolehlivý zaměstnavatel, což přináší další omezení (např. nemožnost nabízet pracovní místa cizincům nebo získat dotace).

Fyzická osoba pracující nelegálně může dostat pokutu až 100 000 Kč. Navíc od roku 2025 mohou inspektoři uložit i zákaz podnikatelské činnosti až na dva roky. Zároveň mohou být vyřazeni z evidence uchazečů o zaměstnání na Úřadu práce a hrozí jim doměření daně a pojistného ze strany finančního úřadu, zdravotní pojišťovny a ČSSZ.

Od roku 2025 mají inspektoři navíc možnost využívat skryté audiovizuální záznamy jako důkazní materiál. Odpovědnost za prokázání nelegálního pracovního vztahu však leží výhradně na kontrolním orgánu - státnímu úřadu inspekce práce.

OSVČ by si sami měly hlídat samostatnost své činnosti nejen formálně, ale i fakticky, protože při podezření na švarcsystém může být jejich spolupráce přehodnocena ze strany úřadů.

Pokud se OSVČ dostane do situace, kdy je jí ze strany firmy zadávána práce a tato situace připomíná zaměstnanecký poměr, má několik možností obrany:

- upozornit zaměstnavatele na právní a daňová rizika,
- konzultovat situaci s odborníkem,

- kontaktovat Státní úřad inspekce práce.

S cílem postihnout skryté formy zaměstnávání souvisí i zavedení tzv. jednotného měsíčního hlášení zaměstnavatelů, které by mělo začít fungovat od roku 2027. Toto hlášení by mělo umožnit rychleji získávat pro kontrolory komplexnější data ze systému ČSSZ a Finanční správy. Tyto systémy jsou v současné době oddělené a sdílení informací je v současné době poměrně problematické.

Závěr

Švarcsystém představuje závažné porušení pracovněprávních i daňových předpisů, které může mít negativní dopady jak pro firmy, tak pro samotné živnostníky. Ačkoli může na první pohled působit jako výhodné řešení spolupráce, ve skutečnosti přináší značná rizika v podobě doměrků, pokut a právní odpovědnosti.

V současné době se kontrolní orgány jako je Státní úřad inspekce práce, Generální finanční ředitelství či Finanční správa věnují tomuto způsobu obcházení zákona se zvýšenou pozorností. Boj proti švarcsystému nabírá na obrátkách. Stát zpřísňuje legislativu, kontrolní mechanismy i postihy, a zároveň posiluje datovou propojenost mezi institucemi.

Spolupráce firem s OSVČ zůstává legální alternativou zaměstnání, ale musí být postavena na skutečně nezávislém vztahu - jinak hrozí firmám i jednotlivcům výrazné právní a finanční důsledky.

Zuzana Tregnerová,
manažer a daňový poradce

Jan Hamáček,
asistent daňového poradce

[EKP Advisory, s.r.o.](#)

Senovážné náměstí 992/8
Praha 1, 110 00

Tel.: + 420 273 139 330
Email: jan.tecl@ekp.cz

Zdroje:

K dispozici >>> [zde](#).

K dispozici >>> [zde](#).

Do jaké oblasti bude GFŘ směřovat svoje kontrolní aktivity? (EKPrůvodce daněmi a účetnictvím; květen, červen 2025)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Převodní ceny v judikatuře a sporech se správcem daně](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Mezinárodní dožádání a lhůta pro stanovení daně: kritéria účelnosti, věcnosti a včasnosti v judikatuře](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Aktuální judikatura k holdingovým strukturám](#)